

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

tem immediate à Deo creari. Ita Alensis, Scotus, D. Bonaventura, Durandus, Vega; & ex Thomis Paludanus, & Capreolus. Secunda, quæ est Ferrarensis, Scoti, & Choquetij, asserit gratiam habitualement non creari absolute, sed concreari ad creationem hominis gratiæ, live iusti. Tertia, quæ est communior in schola D. Thomæ, affirmat illam de potentia obedientia- li animæ educi. Pro qua

Dico: Gratia sanctificans neque propriè creatur, neque concreatur, sed de potentia obedientia- li animæ educitur.

11. Prima pars huius conclusionis probatur primo ex D. Thomæ infra qu. 113. art. 9. ubi querit, an sit majus opus Dei creatio mundi, quam iustificatio impij? Et sub distinctione responderi dicens, quod ex parte modi operandi est majus opus creatio, quam iustificatio, cum illa sit ex nihilo, non ista; sed ex magnitudine rei quæ fit, majus opus est impij iustificatio, quam cæli & terræ creatio: Sed hæc differentia nulla esset, si gratia per creationem produceretur: Ergo juxta D. Thomam gratia sanctificans non creatur.

12. Confirmatur: Nulla creatura instrumentaliter creare, ut patet ex 1. p. quæst. 45. art. 5. Atqui ex eodem S. Doctore hic art. 1. ad 1. & 2. & 3. p. qu. 62. art. 1. Humanitas Christi & Sacramenta instrumentaliter concurrunt ad gratiam producendam: Ergo illa non creatur.

13. Probatur secundo eadem pars ratione Cajetani: Gratia, quando desinit esse, non annihilatur. Ergo neque quando producitur, creatur. Antecedens est certum: tum quia, ut docet D. Thomas 1. p. qu. 104. art. 4. annihilatio non intervenit de facto in operibus gratiæ: tum etiam, quia gratia destruitur præcisè ex vi separationis à subiecto; separatio autem à subiecto non est annihilatio, cum maneat subiectum. Consequentia verò probatur: Ex communi Philosophorum sententia inceptio & desinitio rei aliquis sibi correspondent, ita ut quod incipit per generationem, desinat per corruptionem; & quod desinit per corruptionem, incipiat per generationem; & similiter quod incipit per creationem, desinat per annihilationem: & contra: Ergo si gratia non desinat per annihilationem, signum manifestum est, eam non produci per creationem.

14. Probatur tertio eadem pars ratione fundamentali. Ideo intelligimus animam rationalem creari, quia per eandem actionem, qua producitur in corpore, posset produci extra corpus separatim, & quia illi naturale est, quod existat separata à corpore; cum non solum sit informans, sed etiam per se subsistens: At cum gratia sanctificans sit essentialiter accidens, subindeq; non sit per se subsistens, sed tantum inexistens; neutrum illi convenit, id est nec potest produci extra animam, nec existere sine subiecto, saltem connaturaliter: Ergo illa non creatur.

15. Quod verò etiam non concreatur, facile potest ostendi. Sicut enim ad hoc, ut aliquid congeneretur, requiritur ut fiat ad productionem alterius, quod propriè generatur, ita ad hoc ut aliquid concreatur, necesse est quod producat ad productionem alterius, quod propriè creatur. Sed quando gratia producitur, nihil propriè creatur, ad cuius creationem dicatur gratia concreari. Ergo gratia non concreatur. Major constat, Minor probatur. Quando enim producitur

Tom. IV.

A gratia, homo non propriè creatur, quantum ad suam substantiam, ut patet: neque quantum ad esse accidentale gratiæ, quod habet formaliter à gratia; tum quia incipit habere hoc esse per mutationem quandam, qua de non grato fit gratus, & tamen creatio non est mutatio; tum etiam, quia homo, quantum ad istud esse, non minus pendet in fieri à subiecto ut à causa materiali, quam ipsamet gratia.

Confirmatur: Ideo intellectus & voluntas fiunt per concreationem, quia cum sint proprietates animæ rationalis, fiunt per eandem actionem, per quam ipsa producitur: Atqui gratia sanctificans, cum non sit proprietas animæ, sed accidens ipsi indebitum, non fit per eandem actionem, per quam anima producitur, sed per diversam: Ergo non potest dici concreari à Deo ad creationem subiecti.

Hæc ratio probat non solum gratiam, quæ nobis in iustificatione infunditur, sed etiam quæ Angelis, & primis parentibus in primo creationis instanti collata fuit, non fuisse concreatam, quia licet illi non fuerint prius producti & existentes, quam gratia infunderetur, sed gratia naturam ipsorum comitata sit, juxta illud Augustini, *Erat Deus in Angelis condens naturam & largiens gratiam*; illa tamen, cum non fuerit propria passio fluens ab ipsorum essentia, & à naturalibus ipsorum principiis, non fuit producta per eandem actionem, qua ipsorum natura condita est, sed per diversam.

Ex his probata manet tertia pars: Si enim gratia non creatur, vel concreatur, debet educi ex aliqua potentia. Nam cum creatio &eductio contrahistoriè opponantur (creari enim est fieri ex nihilo, live ex non præsupposito subiecto; educi verò è contra est non fieri ex nihilo, sed ex subiecto præsupposito) inter illas actiones non datur medium: Sed gratia non potest educi de potentia naturali aut violenta sui subiecti, scilicet animæ, cum non sit ei connaturalis, vel repugnans: Ergo de potentia obedientia- li animæ educitur.

Confirmatur: Educitur fieri dependenter à subiecto: Sed gratia in suo fieri connaturaliter dependet à subiecto: Ergo educitur. Minor probatur: Productio rei alienius, si sit ei connaturalis, debet esse proportionata modo essendi illius: Sed gratia cum sit accidens, in modo essendi connaturaliter dependet à subiecto: Ergo etiam connaturaliter ab illo dependet in fieri.

Confirmatur amplius. Ideo anima rationalis non dependet in esse & fieri à corpore, subindeque non fit per educationem, sed per creationem, quia sine miraculo conservatur separata à corpore: Atqui gratia non potest conservari extra animam sine ingenti miraculo, simili illi, quo in Sacramento Eucharistiæ accidentia panis & vini sine subiecto conservantur: Ergo gratia connaturaliter dependet in esse & fieri à subiecto; & per consequens non per creationem, sed per educationem producitur. Unde S. Thomas qu. unica de virtutibus in communi art. 10. ad 13. agens de virtutibus infusis, docet eas educi de potentia obedientia- li animæ: eadem autem est ratio de gratia habituali, ac de illis virtutibus, cum illa sint ipsius gratiæ veluti proprietates, & simul cum ea animæ infundantur.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam partem conclusionis obijci-
Ces primò, Scripturam multis in locis clare
docere.

- docere, quod gratia creetur. Psalmo enim 50. A David petens gratiam sibi à Deo donari, ait: *Cor mundum crea in me Deus. Et ad Galat. 6. iustus dicitur Nova creatura. Item 1. Ephes. 2. fideles dicuntur Creati in Christo Jesu; & cap. 4. Induere novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis: quæ omnia explicari non possunt, nisi dicamus gratiam reverà creari.*
43. Respondeo cum D. Thoma suprà qu. 1. 10. art. 2. ad 3. quod gratia in Scripturis sacris dicitur creari, non quia secundum suum esse naturale & physicum producat ex nihilo (quod importat vera creatio) sed quia infunditur à Deo nullis nostris meritis præcedentibus, quod habet quandam similitudinem creationis, potestque creatio moralis appellari. Adde quod etiam in Scriptura homo iustus dicitur per gratiam generari, juxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. *In Christo Jesu per Evangelium ego vos genui;* & istud Petri: *Sicut modo geniti infantes;* omnis autem generatio, de præpà humanà, fit per formam educationem, non verò per ipsius creationem.
44. Obicies secundo: Actio, per quam producit gratia sanctificans, debet esse omnium præstantissima, cum talis qualitas in nobilitate & perfectione quamcumque rem creatam, vel creabilem excedat, ut disp. præced. art. 1. ostendimus: Sed creatio multò nobilior est educatione: Ergo gratia sanctificans non educitur sed creatur.
- Confirmatur: Anima rationalis producit per creationem: Ergo & gratia, quæ animam rationali perfectior est, cum ista sit ordinis naturalis, illa verò supernaturalis.
45. Ad objectionem respondeo, actionem per quam Deus producit gratiam, debere quidem esse præstantissimam, sed accommodatam conditioni eius: creationem autem non esse productionem, quæ sit accommodata conditioni naturaligratie, sed solum educationem; nam cum gratia sit accedens, atque adeò non sit naturaliter per se subsistens, dependet in suo esse & fieri à suo subjecto, & consequenter ex potentia eius, non non quidem naturali, sed obedientiali educitur, si connaturaliter producat: unde præstantia productionis eius suprà productiones aliarum formarum ipsi inferiorum, per hoc sufficienter salvatur, quod nulla sit creatura, in cuius virtute activa principaliter concurrente, vel in cuius potentia passiva naturali præcontineatur.
- Ad confirmationem, concessio Antecedente, negatur Consequentia & paritas: Ratio discriminis est, quia licet gratia sanctificans sit perfectior quoad ordinem & speciem suam animam rationali, est tamen eà imperfectior quoad modum essendi: quia cum sit accedens, dependet connaturaliter in suo esse & fieri à suo subjecto; anima verò, cum sit forma non accidentaliter, sed substantialiter, & per se subsistens, non dicit talem dependentiam à corpore, ac proinde non est mirum, quod ex illo non educatur.
46. Obicies tertio: Illud incipit per creationem, quod desinit per annihilationem: Sed gratia desinit per annihilationem: Ergo incipit per creationem. Major patet ex suprà dictis. Minor probatur ex D. Thoma in 2. dist. 26. quæst. unica art. 2. ad 5. ubi expresse dicit, quod cum gratia corrumpitur, simul etiam in nihilum redit.
47. Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem dicendum cum Conrado suprà qu. 1. 10. art. 2. ad 3. D. Thomam in illo loco non sumere nomen annihilationis strictè, prout distinguitur ab omni corruptione, sed pro ipsa corruptione formæ, quæ totum suum esse amittit, ita ut nulla pars ejus in se remaneat, sed tantum in potentia subjecti: sic enim idem S. Doctor in 4. dist. 11. quæst. 1. art. 2. ad 1. dicit in mutationibus naturalibus formam corrupti annihilari, nisi (inquit) quatenus manet in potentia in suo subjecto.
- Obicies quarto contra tertiam partem conclusionis: Educi de potentia subjecti, aliquid speciale denotat, & diversum ab inhesionem & receptionem formæ in subjecto: Sed nulla alia dependentia reperitur in gratia sanctificante respectu animæ, nisi quod ipsi inheret, & in ea ut in subjecto recipitur: Ergo ex illa non educitur. Major probatur: tum quia anima rationalis recipitur in materia; & tamen ex ipsa non educitur: tum etiam quia productio formæ in subjecto potest quidem appellari inductio, non tamen educio; cum particula ex aliquid speciale denotet ab inhesionem, vel receptionem, vel sustentationem distinctum.
- Respondeo ad educationem formæ, vel accedentis non sufficere quod inhereat subjecto, aut in ipso recipiatur, sed insuper requiri, quod talis forma mediā inhesionem, vel receptionem ejus in subjecto recipiat esse: unde anima rationalis, licet recipiatur in materia, ab ipsa tamen non educitur, quia existit independentem ab illa, propriaque gaudet existentia & subsistentia; contra verò cum gratia sanctificans, utpote essentialiter accedens, recipiat connaturaliter suum esse mediā inhesionem ejus in anima, ejus productio inductio simul & educio dici debet; inductio, quia producit cum inhesionem; educio, quia dependet connaturaliter in suo esse ab illa inhesionem; quæ dependentia per particulam ex denotatur.
- Obicies quinto: Ut aliqua forma educatur ex subjecto, requiritur quod fiat per actionem transmutativam illius: Sed gratia sanctificans (ea saltem, quæ Angelis & primis parentibus in ipso creationis momento collata fuit) non potuit fieri per actionem transmutativam subjecti: Ergo nec ab illa educi. Major docetur communiter à nostris Thomistis in 2. physice. Minor autem videtur manifesta: ad transmutationem enim subjecti requiritur, quod illud præcedat formam prioritate temporis, vel saltem instantis, & in tali priori sub ejus privatione existat: Sed subiectum gratiæ Angelorum & primorum parentum non præcessit in aliquo instanti privatum hujusmodi formam, cum illam in primo creationis momento receperint, & simul fuerit Deus in Angelis condens naturam, & largiens gratiam, ut suprà ex Augustino vidimus: Ergo talis gratia per actionem subjecti transmutativam facta non est, nec per consequens educata, sed creata, vel concreata.
- Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem dicendum, quod licet ad actuale subjecti transmutationem requiratur, quod illud præcesserit in aliquo instanti, seu priori in quo, privatum formam quam recipit, ut tamen actio productiva formæ sit, quantum est ex se, transmutativa subjecti, sufficit quod sit distincta ab ea, qua subjectum producit, & non habeat invariabilem nexum cum illa; ut docent nostri Thomistæ loco cit. ubi agunt de educatione formarum: actio autem, qua gratia Angelis & primis parentibus in ipso

ARTICULUS III.

Verum ad gratiam sanctificantem requiratur aliqua dispositio, illaque sit physica & ex natura rei, vel duntaxat moralis, & ex divina institutione.

S. I.

Quibusdam præmissis utraque difficultas resolvitur.

Notandum primò, duo genera dispositionum solere distingui à Philosophis: quædam dicuntur remotæ, vel antecedentes, quæ formam tempore præcedere solent, & ab illa possunt separari: aliæ vero vocantur proximæ, seu concomitantes, quia formam semper concomitantur, & ab ea sunt inseparabiles: v. g. calor ut duo est dispositio remota, & antecedens formam ignis; calor vero ut octo, qui est proprietas fluens ab ejus essentia, dicitur dispositio illam concomitans.

Notandum secundo, eorum, qui gratiam sanctificantem recipiunt, alios esse adultos, habentes usum rationis & liberi arbitrii; alios parvulos usum rationis & liberi arbitrii carentes, quibus in Sacramento baptismi infunduntur gratia & virtutes supernaturales, quæ ab ipsa ut proprietates dimanant. His præmissis,

Dico primò, Ad gratiam habitalem requiri aliquas dispositiones ex parte suscipientis, nimirum motus liberi arbitrii in adultis; in parvulis vero virtutes infusas, tam theologicas, quam morales, quæ cum ipsam semper comitentur, & ab ea sunt inseparabiles, dispositiones ejus concomitantes dici possunt.

Hæc conclusio, quantum ad adultos, & certa de fide, definita in Tridentino contra Lutheranos & Calvinistas sess. 6. cap. 6. his verbis: *Disponuntur autem (adulti) ad ipsam justitiam, dum excitati divinâ gratiâ, que adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum.* Et infra inter alias dispositiones ad gratiam requisitas, actum fidei, spei, & poenitentia recenset. Item can. 9. anathema dicitur ei, qui dixerit solâ fide impium justificari, & nulla ex parte necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari, atque disponi.

Favet etiam Scriptura, & SS. Patres. Nam 1. Regum 7. dicitur: *Præparate corda vestra Domino.* Et Eccl. 2. *Qui timeant Dominum, præparabunt corda sua.* Item SS. Patres passim affirmant, debere hominem in animo suo aditum patefacere divinæ gratiæ, ut illius fiat particeps. Ita Cyprianus in epist. 2. ad Donatum, ubi hæc scribit: *Profluens largiter spiritus, nullis finibus premitur, nec coercitibus claustris intra certa murorum spatia frenatur: manat jugiter, exuberat abundanter; nostrum tantum sicut pectus, & pateat; quantum illuc fidei capacis offerimus, tantum gratia inundantis haurimus.* Ita etiam S. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 1. & D. Augustinus serm. 15. de verbis Apostoli, ubi aperte agnoscit dispositiones requiri ex parte adulti ad gratiam recipiendam, quando dicit: *Qui creavit te sine te, non te justificabit sine te.* Et postea addit: *fecit nescientem, justificat volentem.* Denique D. Bernardus lib. de gratia & lib. arbit. hæc habet: *Si tollas liberum arbitrium, non erit quod salvetur; si tollas gratiam, non erit unde salvetur: opus hoc sine duobus effici non potest, uno à quo fit, altero in quo fit; quodque à solo Deo, & soli datur libero arbitrio, tam absque con-*

Q 2

sensu

creationis momento collata fuit, habuit duas illas condiciones; fuit enim distincta ab actione, qua Angeli & primi parentes à Deo producti sunt, & cum ea non habuit inviolabilem nexum; cum gratia sanctificans à substantia Angelorum & primorum parentum per modum proprietatis non dimanaverit, unde fuit producta per actionem de se transmutativam subiecti (quod ad educationem sufficit) quamvis per accidens illud actus defecto non transmutaverit, quia per accidens in eodem momento, quo illud conditum est, gratia producta fuit, & sic non præcessit in aliquo instanti sub privatione illius.

Obijciens ultimò: Si gratia educeretur de potentia obedienciali subiecti, educeretur etiam de potentia naturali: Sed hoc dici nequit, cum gratia sit qualitas ordinis supernaturalis: Ergo nec illud. Sequela probatur: Potentia obediencialis est ipsa entitas naturalis rei: Ergo si gratia educatur de potentia obedienciali subiecti, educetur etiam de potentia naturali.

Respondeo negando sequelam Majoris: Ad cuius probationem dico, potentiam obediencialem non esse præcisè entitatem naturalem animæ, sed ipsam animæ entitatem ut dicentem respectum ad actum, & potentiam activam supernaturalem: quare potentia hæc obediencialis passiva, neq; est simpliciter naturalis, neq; simpliciter supernaturalis, sed quid medium inter potentiam passivam naturalem & supernaturalem, in aliquo conveniens, & in alio differens ab utraque; habet enim duo, unum quod sit innata animæ secundum suam naturam; alterum quod respiciat actum supernaturalem, ad quem non potest reduci per potentiam activam naturalem, sed solum per supernaturalem; in primo convenit cum potentia naturali, & differt à supernaturali contra in secundo convenit cum supernaturali, & differt à naturali.

Dices: non datur medium inter ens naturale & supernaturale, sicut non datur medium inter excedens & non excedens ordinem naturæ; quia sunt contradictoria: Ergo non datur potentia passiva in rebus creatis, quæ neq; sit naturalis, neq; supernaturalis, sed media inter utramque.

Respondetur hæc instantiâ solum probari, quod potentia obediencialis præcisè quoad suam entitatem considerata sit naturalis, vel supernaturalis, non verò quod sit simpliciter in ratione potentia passivæ naturalis, vel supernaturalis: ratio enim potentia passivæ non consistit in entitate subiecti absolute sumpta, sed, pro ut importat ordinem ad actum recipiendum, & ad potentiam activam; subindeque ut dicatur simpliciter naturalis, non satis est, quod ejus entitas sit naturalis, sed etiam requiritur, quod respiciat actum, & potentiam activam naturalem; potentia autem obediencialis passiva, de qua loquimur, respicit actum & potentiam activam supernaturalem.

Instabis adhuc: Si potentia obediencialis non sit supernaturalis, anima ratione illius non erit ejusdem ordinis cum gratia, utpote simpliciter supernaturali; ac proinde non erit causa materialis ipsius.

Sed nego Consequentiam: in causa enim materiali non requiritur æqualis perfectio cum effectu, sed minor sufficit; quandoquidem ejus causalitas non consistit in hoc, quod tribuat perfectionem esse cui, sed potius in eo, quod ab illo perficiatur & actuetur.

Tom. IV.